

LOKAAL SOCIAAL BELEID 2.0: VOORBIJ DE INKANTELING

Toegankelijke dienstverlening als hefboom in de strijd tegen armoede

1. Inleiding

Het Vlaams regeerakkoord voorziet in de uitwerking van een decreet 'Lokaal Bestuur'. Dit decreet vervangt het Gemeentedecreet van 15 juli 2005, het OCMW-decreet van 19 december 2008 en het decreet houdende de intergemeentelijke samenwerking van 6 juli 2001.

In voorbereiding van dit decreet, keurde de Vlaamse regering in mei 2016 een conceptnota goed betreffende de integratie van de OCMW's in de gemeentebesturen. Tegen 1 januari 2019 is deze inkanteling een feit.

De Vlaamse regering heeft met deze inkanteling vier doelstellingen:

- Maximaal geïntegreerd sociaal beleid. Door de integratie kunnen nu alle facetten van het leven (wonen, werken, cultuur, sport, ...) betrokken worden bij het LSB. Zo kan de verkokering tussen gezondheid/welzijn en de andere domeinen reeds organisatorisch opgeheven worden.
- Een sterkere gemeenteraad, en dus een sterkere democratische aansturing. De integratie van het OCMW-beleid in het meerjarenplan van de gemeente was de voorlaatste stap in het aansturen van het OCMW door de gemeenteraad. De gemeenteraad staat nu in voor de keuzes in het LSB.
- Er zijn – volgens de Vlaamse regering – belangrijke efficiëntiewinsten te boeken door een samengaan van de administraties. Gemeenten realiseren hierdoor een belangrijke winst aan bestuurskracht.
- De integratie zorgt tevens voor duidelijkheid voor de burger. De burger heeft nu één orgaan waar hij zijn vraag aan kwijt kan. De integratie kan een impuls zijn voor het Sociaal Huis van de gemeente.

Een dergelijk proces, vraagt niet enkel wijzigingen van de regelgeving op Vlaams en lokaal niveau, maar ook een duidelijke visie over hoe een lokaal sociaal beleid in de toekomst gewaarborgd en verder uitgebouwd kan worden. Daarom besliste Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Jo Vandeurzen om parallel met het decreet 'Lokaal Bestuur', het decreet 'Lokaal Sociaal Beleid' te herzien.

2. Visie beweging.net

Belang van samenwerken

Ten opzichte van betere samenwerking tussen OCMW en gemeente heeft beweging.net steeds positief gestaan. In het bijzonder ten aanzien van de samenwerking tussen financiële of personeelsdiensten, de samenwerking tussen groendiensten en andere klusjesdiensten, de samenwerking tussen dienstencentra van het OCMW en de gemeente, ... Het zijn interessante pistes om tot een efficiëntere lokale overheid te komen.

Samenwerking is zinvol omdat er zuiniger kan omgesprongen worden met bestaande middelen, maar vooral omdat de sociale aanpak van het OCMW, een toepassing kan krijgen in de gemeentelijke diensten. Een gemeentelijke groendienst die ook een sociale tewerkstellingsplaats wordt onder begeleiding van een sociaal werker van het OCMW is een extra aanvulling op de werking van het OCMW. De inkanteling van het OCMW in de gemeente laat dus toe om een krachtiger en meer geïntegreerd sociaal beleid te voeren. Dit laat onder andere toe om op een duurzame manier te werken aan de verschillende oorzaken van achterstelling en uitsluiting van bepaalde groepen binnen onze samenleving.

De valkuilen

Ten opzichte van de integratie van het OCMW in de gemeente bestaat er binnen beweging.net echter ook enige ongerustheid. Voor de christelijke arbeidersbeweging is het specifieke sociale karakter van het OCMW absoluut. De sociale doelstellingen en de manier van werken die eigen zijn aan het OCMW moeten in de nieuwe structuur gewaarborgd worden.

Bovendien moet het **Lokaal Sociaal Beleid een volwaardig beleidsdomein** zijn dat niet onder druk mag komen te staan van andere, meer 'populaire' beleidsdomeinen. We pleiten dan ook voor een voldoende ruim budget dat wordt voorzien voor het lokaal sociaal beleid.

Daarnaast stellen we ons ook de vraag in welke mate de **toenemende outsourcing** zal spelen bij deze hele inkantelingoperatie. Outsourcing of privatisering van bepaalde diensten is niet bevorderlijk voor de toegankelijkheid ervan. Bovendien zijn bepaalde diensten die in aanmerking komen voor outsourcing (denken we hierbij bv. aan de groendienst van de gemeente, de poetsdienst van een OCMW, etc.) juist die diensten waar een lokaal bestuur kan zorgen voor sociale tewerkstelling. De inkanteling mag dus geen aanleiding geven tot 'verdere efficiëntiewinsten door privatisering' en tot het afbouwen van sociale tewerkstelling door de lokale overheden.

Hierbij dient echter een belangrijke kanttekening gemaakt te worden. In een eerder standpunt rond de toekomst van de woonzorgcentra en de thuiszorgdiensten, stelde beweging.net reeds dat er een onderscheid gemaakt moet worden tussen partners uit het vrij initiatief (vzw-structuur) en pure commerciële partners. Een **samenwerking met een vrij initiatief** geniet bij beweging.net steeds de voorkeur en is een volwaardige piste die voor beide partijen een meerwaarde kan bieden. Winstmaximalisatie voor de aandeelhouders op de kap van dienstverlening en sociaal beleid is voor ons een brug te ver.

Het Bijzonder Comité voor de Sociale Dienst

In het kader van de uitwerking van deze integratie moet in eerste instantie het belang van een **performante sociale dienstverlening** en het verzekeren van een vertrouwelijke en apolitieke behandeling van individuele dossiers vooropgesteld worden. Het decreet voorziet hiertoe de oprichting van een Bijzonder Comité voor de Sociale Dienst. Dit BCSD krijgt een minimalistische invulling. Daarom stelt beweging.net dan ook volgende bestuurlijke maatregelen voor:

- Het “Bijzonder Comité voor de Sociale Dienst” dat moet instaan voor een correcte en a-politieke behandeling van de dossiers inzake individuele steun op het vlak van maatschappelijke dienstverlening moet idealiter ook over de bevoegdheid beschikken om adviezen te verlenen over het lokaal sociaal beleid an sich. Van dergelijke adviezen mag het lokaal bestuur alleen afwijken mits uitdrukkelijke motivering. Aangezien de adviesbevoegdheid niet is opgenomen in het nieuwe decreet, maar tegelijkertijd stelt de memorie van toelichting dat *“dit echter niet verhindert dat het comité een bepaald advies kan verstrekken”*, legt men dit best vast bij de onderhandelingen voor een nieuw bestuursakkoord dat het BCSD over relevante aangelegenheden een advies kan verstrekken.
- Voor de samenstelling van het BCSD wordt uitdrukkelijk geopteerd om zowel experts als gemeenteraadsleden in op te nemen. Dat maakt het mogelijk om mensen af te vaardigen met een zeer brede kijk op de sociale noden die zich in een gemeente voordoen. Een brede kijk die overigens zal gevoed worden door de dagelijkse confrontatie met de vragen tot hulp die naar voor zullen komen uit de individuele dossiers. Het BCSD is dus het orgaan bij uitstek om advies te verlenen bij elke beslissing van het lokaal bestuur die de uitbouw van het sociaal beleid aangaat. Kan de instelling van bepaalde tegemoetkomingen mensen in moeilijkheden helpen? Dienen bepaalde voorzieningen bij voorkeur verder uitgebouwd te worden? Welke preventieve maatregelen kunnen de beste resultaten opleveren? Het lijkt ons nuttig om van de expertise die aanwezig is in het BCSD gebruik te maken om de opportuniteit, de slaagkansen en het maatschappelijk rendement van bepaalde maatregelen te beoordelen.
- Bij de installatie van het BCSD dient men rekening te houden met de werkbelasting van de leden. Zeker in grotere steden kan het aantal dossiers dat het comité te behandelen heeft hoog oplopen. In dit geval moet men zich de vraag stellen in welke mate zij nog andere mandaten kunnen opnemen.
- Decretaal is de mogelijkheid open gelaten dat de burgemeester voorzitter van het BCSD kan zijn. Beweging.net is de mening echter toegedaan dat een vermenging burgemeester-voorzitter BCSD absoluut te vermijden is en dringt erop aan om dit ook scherp te stellen in de bestuursovereenkomsten.

Kansen voor een geïntegreerd beleid inzake armoedebestrijding

Armoede is een kluwen van uiteenlopende achterstellingen op verschillende levensdomeinen die met elkaar verbonden zijn. Het gaat dus niet enkel over inkomen, maar eveneens over onderwijs, werk, vrijetijdsbesteding, huisvesting, gezondheid, ... Een inkanteling van het OCMW in de gemeente biedt kansen om een krachtig en geïntegreerd beleid te voeren: drempelverlagende dienstverlening voor een grotere groep mensen, een groter besef van de armoedeproblematiek in het gemeentebestuur, een betere, efficiëntere en ruimere gemeentelijke dienstverlening in combinatie met een versterkt lokaal sociaal beleid. Zo kan er duurzaam gewerkt worden aan verschillende

factoren die aan de grondslag liggen van achterstelling en uitsluiting van bepaalde bevolkingsgroepen.

Door de versterking van het decreet lokaal sociaal beleid (de uitdrukkelijke koppeling ervan aan het decreet lokaal bestuur en de decretale verplichting inzake participatie van het middenveld en kansengroepen), de verdere uitrol van de Huizen van het Kind, de implementatie van het geïntegreerd breed onthaal en de grotere toegankelijkheid van de eerstelijnszorg (allemaal initiatieven van minister Jo Vandeurzen), heeft een lokaal bestuur veel hefboomen in handen om een sterk sociaal beleid uit te tekenen op lokaal vlak.

Het nieuwe ontwerp van decreet lokaal sociaal beleid hecht terecht veel belang aan **participatie**. Voor de opmaak, opvolging en evaluatie van lokale sociale beleidsdoelstellingen hechten we veel belang aan een participatief traject. Deze participatie gebeurt op twee niveaus. Belangrijk is om de beleidsparticipatie van specifieke doelgroepen te waarborgen. Hun noden en behoeften zijn specifiek, maar ook voor het opzetten van een dergelijke participatietraject moeten aangepaste methodieken worden gebruikt. We denken aan doelgroepen zoals mensen in armoede, mantelzorgers, patiënten, etnisch-culturele minderheden. Lokale besturen kunnen hiervoor beroep doen op bestaande organisaties zoals Samenlevingsopbouw, verenigingen waar armen het woord nemen, mantelzorgverenigingen, patiëntenverenigingen, etnisch-culturele federaties, Welzijnsschakels, seniorenverenigingen (OKRA).

Daarnaast is het ook belangrijk om de lokale actoren te betrekken bij het lokaal sociaal beleid. Aangezien we 'sociaal beleid' breed zien als het garanderen van de toegang tot grondrechten, zien we ook het betrekken van lokale actoren breed: welzijn, gezondheid, onderwijs, mobiliteit, vrije tijd, werk, wonen, ... Zowel de actoren die effectief hulp- en dienstverlening aanbieden als actoren uit het middenveld kunnen hierbij een belangrijke rol spelen. De manier waarop een lokaal bestuur dit organiseert kan verschillen, afhankelijk van de klemtonen van het lokaal sociaal beleid. Het kan bijvoorbeeld via een permanente adviesraad, maar ook via een specifiek participatietraject rond een specifiek thema, waar het lokaal bestuur absoluut een grote vooruitgang in wil boeken.

3. Vertaling naar de praktijk

De bestuurlijke principes zijn een ding, wat de concrete invulling voor de inwoners van de Vlaamse steden en gemeenten zal zijn, een ander. Beweging.net roept haar mandatarissen op om bij de uitwerking van het toekomstige LSB oog te hebben voor een aantal elementen die onontbeerlijk zijn, willen we iedereen meekrijgen in onze samenleving.

a. Toegankelijke dienstverlening

De toegankelijkheid van de dienstverlening is niet altijd voor iedereen gegarandeerd. Er spelen hier nog steeds Mattheüseffecten: de dienstverlening bereikt vaak onvoldoende de mensen die de diensten het meest nodig hebben. Dit geldt in het bijzonder voor mensen in armoede, die vaak verschillende drempels ondervinden om toegang te krijgen tot sociale maatregelen en diensten. Als gevolg hiervan vallen zij te vaak uit de boot.

Dit kan te wijten zijn aan een gebrek aan informatie over de dienstverlening van de lokale besturen. Het aanbod is uitgebreid, maar helaas ook erg versnipperd en bijgevolg weinig transparant. Wie niet op de hoogte is van het bestaan van bepaalde sociale rechten en ondersteunende maatregelen, kan ze uiteraard niet aanvragen.

Maar zelfs als men op de hoogte is, bestaan er nog andere drempels die de toegang bemoeilijken: onduidelijke of onaangepaste communicatie over diensten, complexe aanvraagprocedures, gebrek aan de nodige kennis bij het personeel, schaamtegevoel bij de mensen die steun komen vragen, etc.

De integratie van het OCMW in de gemeente mag geen bijkomende drempels opwerpen, maar moet net aangegrepen worden om de niet-opname van rechten (non take-up) tegen te gaan. Daarom dringt beweging.net er bij de lokale besturen op aan om alvast volgende maatregelen te treffen:

- **Automatische toekenning van sociale rechten.** De beste garantie dat de aangeboden dienstverlening de doelgroepen maximaal bereikt, is door sociale rechten automatisch toe te kennen. Op basis van de beschikbare databases kan eenvoudig onderzocht worden of een inwoner voldoet aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor een sociale maatregel.
- Maak gebruik van de **rechtenverkener**. De rechtenverkener is een tool om proactief op zoek te gaan naar mogelijke rechten voor een cliënt in de sociale dienst. Het is belangrijk dat het lokaal bestuur zorgt dat mensen krijgen waar ze recht op hebben. Daarom moet er bij een hulpvraag telkens gebruik gemaakt worden van de rechtenverkener. Niet enkel om de (dringende) hulpvraag te beantwoorden, maar ook om te controleren of er nog andere rechten zijn waar de persoon in kwestie beroep kan op doen.¹
Lokale besturen kunnen ook eigen aanvullende rechten invoeren in de rechtenverkener. Controleer zeker of dit al gebeurd is voor jouw gemeente.
- **Gebruik van de rechtencirkel.** Wie niet enkel de toegankelijkheid van de dienstverlening, maar ook de mate waarin alle centrale stappen in het proces van dienstverlening voldoende aanbod komen in de sociale dienstverlening van de lokale besturen, kan daarbij een beroep doen op de rechtencirkel. Aan de hand van de rechtencirkel analyseert men de verschillende aspecten van de dienstverlening van het OCMW. De rechtencirkel is een werkinstrument ontwikkeld door het Hoger Instituut voor de Arbeid (HIVA) dat op een grafische manier weergeeft in welke mate de negen stappen bij het garanderen van rechten via maatschappelijke dienstverlening worden gerealiseerd. Deze negen stappen zijn: preventie, opsporen, benaderen, toeleiding, toegang, onthaal, rechtendetectie, realiseren van rechten en nazorg. Op basis van de analyse aan de hand van de rechtencirkel, kan gewerkt worden aan concrete verbeterpunten.
Meer info: <http://hiva.be/resources/pdf/publicaties/R1183.pdf>
- **Dienstverlening volgens het principe van het proportioneel universalisme.** Dit houdt in dat iedere inwoner geniet van kwaliteitsvolle diensten, met specifieke aanvullende diensten voor de meest kwetsbare groepen. De idee hier is dat om ongelijkheid aan te pakken, we best uitgaan van universele acties, maar met een intensiteit die proportioneel is aan de mate van achterstelling die mensen ondervinden.

¹ <https://www.rechtenverkener.be/Pages/Home.aspx>

- **Inzetten op een aangepaste loketfunctie.** De inkanteling van het OCMW in de gemeente zal in vele steden en gemeenten ook aanleiding geven tot het hergroeperen van diensten en loketfuncties. Dit zal met zich meebrengen dat voormalig gemeentepersoneel ook geconfronteerd zal worden met vragen en problematieken van meer delicate, persoonlijke aard. Op dat moment is het belangrijk dat men over de juiste vaardigheden beschikt en weet op welke manier men hier best mee omgaat. Ook de fysieke inrichting van een gezamenlijk loket moet aangepast worden en de nodige privacy voorzien. Privacy is immers essentieel voor een goede individuele dienstverlening.
- **Organiseer vorming voor het personeel.** Goede dienstverlening is niet eenvormig. De ene burger verwacht andere ondersteuning dan de andere burger. Een eengemaakt lokaal bestuur moet vooral aandacht hebben dat ook de meest kwetsbare groepen een goede dienstverlening krijgen. Hierbij moeten we beseffen dat de meesten onder ons en onder het personeel van het lokaal bestuur, gelukkig nooit armoede gekend hebben. Verschillende organisaties bieden vorming aan over dit onderwerp. Voor een vorming voor hulpverleners kan je best een beroep doen op Bindkracht, voor vormingen voor de hele personeelsgroep zijn er verschillende mogelijkheden.²
- **Ondertekenen toegankelijkheidscharter en uitvoeren toegankelijkheidsscan.** Het toegankelijkheidscharter is een intentieverklaring waarin de basisprincipes van dienst- en hulpverlening in de gemeente worden opgesomd. Door het ondertekenen van het charter geven lokale besturen aan dat ze zich willen engageren om deze principes in praktijk te brengen en bekend te maken bij de bevolking. Maar het louter aangaan van een engagement is niet voldoende. Om tot concrete verbeterpunten te komen kan een lokaal bestuur zich wenden tot de toegankelijkheidsscan, een zelfevaluatie-instrument dat lokale besturen toelaat om de lokale dienst- en hulpverlening te evalueren vanuit toegankelijkheids-perspectief. Het helpt om lacunes en tekortkomingen op te sporen en zo tot verbeteracties te komen. Voor meer info: VVSG³.
- **Werk aan het geïntegreerd breed onthaal.** De centrale doelstelling van het concept “geïntegreerd breed onthaal” bestaat erin een brede en herkenbare toegang tot hulp te realiseren en inzetten op de strijd tegen onderbescherming. In een gemeente zijn er verschillende organisaties die hulpverlening bieden (OCMW, CAW, Diensten Maatschappelijk Werk bij de ziekenfondsen, Samenlevingsopbouw, ...). Geïntegreerd breed onthaal wil werk maken van een efficiënte samenwerking tussen deze diensten. Op die manier kan een hulpvraag, onafhankelijk waar deze gesteld wordt, op de beste manier behandeld worden. Voor de burger maakt het niet uit waar hij de vraag stelt. Dankzij de intensieve samenwerking zorgen de diensten ervoor dat ze door de meest gepaste dienst beantwoord wordt. De concrete kenmerken van elke samenwerking kunnen per regio verschillen. De uitgangspunten zijn echter overal dezelfde: het onthaal wordt georganiseerd vanuit een generalistische aanpak. De hulpverlener vertrekt vanuit een integrale benadering. Alle levensdomeinen van de burger met een hulpvraag worden afgetoetst. Vanuit een preventieve invalshoek gaat de hulpverlener zowel proactief als outreachend aan de slag. Voor meer info: pilootproject GBO in Zoersel: <https://www.zoersel.be/gbo>.

² <https://www.kdg.be/bind-kracht-armoede> - www.welzijnszorg.be - www.netwerktegenarmoede.be - <https://www.delinkarmoede.be/tao-armoede>

³ http://www.vvsg.be/sociaal_beleid_en_werk/Lokaal_Sociaal_Beleid/sociaalhuis/Pages/Charterenscantoegankelijkelokaaliedienst-enhulpverlening.aspx

- **E-government uittekenen met ervaringsdeskundigen.** Voor heel wat middenklassers en ook voor een deel van de mensen in armoede is e-government een goede zaak. Voor anderen vormt dit een drempel doordat ze niet over internet en computer of over de juiste skills beschikken. Door deze mensen te betrekken bij het uittekenen van het beleid kan men deze problemen ondervangen en een gepast alternatief aanbieden.

b. Aandacht voor armoede in meerjarenplan

Beweging.net pleit voor een stevig luik armoedebestrijding binnen het gemeentelijk meerjarenplan, als onderdeel van een geïntegreerd LSB. Het meerjarenplan is een goede vertrekbasis om de integrale zorg gestalte te geven en om bijzondere aandacht te geven aan armoedebestrijding. Voor ons moet het een inclusief plan zijn, waarin naast welzijn verschillende beleidsdomeinen aan bod komen (onderwijs, jeugd, sport, cultuur, ...) en dat vertrekt van zorg op maat, dat empowerment als leidraad heeft. Het armoedebestrijdingsbeleid vertrekt voor ons van maximale dwarsverbanden. Daartoe vragen we aan de lokale besturen om:

- **Wie zijn de mensen in armoede in onze gemeente?** Een vraag die vaak te weinig gesteld wordt. Armoede gaat over veel meer dan mensen met een leefloon of de klanten van het OCMW. Dit situatie is verschillend in elke gemeente: soms is 'gekleurde armoede' sterk aanwezig, soms zijn de ouderen een extra kwetsbare doelgroep, langdurig zieken, alleenstaande ouders, huurders, ... Het is belangrijk om een goed beeld te krijgen van de risicogroepen in jouw gemeente en van organisaties die deze groepen vertegenwoordigen en uiteraard ook zelf betrekken. Dit hoeven niet altijd 'armoedeorganisaties' te zijn, denk bijvoorbeeld ook aan Okra of Samana.
- **Maximaal in te zetten op participatie.** Systematisch overleg met alle betrokken partners, welzijnsorganisaties, verenigingsleven en armoedeverenigingen is nodig om tot een gedragen armoedebestrijdingsbeleid te komen. Dit betekent ook dat het vrij initiatief in de non-profit en middenveldorganisaties wordt erkend en hen een gelijkwaardige plaats wordt gegeven. Ze worden ondersteund en gestimuleerd. Ook het betrekken van ervaringsdeskundigen bij de verschillende fases van de beleidsvoering betekent een meerwaarde voor het beleid.
- **Inzetten op armoedebaarometer en invoeren armoedetoets.** Het invoeren van een lokale armoedebaarometer laat lokale besturen toe om de evolutie van armoede in hun gemeente van nabij op te volgen en de doelstellingen ter zake te evalueren. De armoedebaarometer is gebaseerd op een vaste set armoede-indicatoren. De indicatoren die gebruikt worden door Kind & Gezin vormen alvast een goede aanzet. Naast de armoedebaarometer moeten lokale besturen ook gebruik maken van een armoedetoets om belangrijke beslissingen in verschillende beleidsdomeinen op hun impact op armoede te evalueren. Daarbij moet men wel rekening houden met de efficiëntie: de procedure van de armoedetoets doorlopen mag het nemen van beslissingen niet in de weg staan.
- **Budgettaire garanties voor LSB in te bouwen.** De inkanteling mag geen loutere besparingsoefening worden. Besparingen die door efficiëntiewinsten bekomen worden moeten opnieuw geïnvesteerd worden in het LSB.

- **Een schepen bevoegd voor armoedebestrijding op te nemen in het college.** Deze schepen is verantwoordelijk voor het armoedebeleid dat door de gemeente en de diensten gevoerd wordt en kan daar dus ook op aangesproken worden. Idealiter is deze schepen de voorzitter van het bijzonder comité voor de sociale dienst.

4. *Inspirerende voorbeelden*

- **Mosterd, smaakmakers voor de buurt**

CD&V kiest ervoor om voor de lokale verkiezingen afdelingen te inspireren. Mosterd geeft smaak aan de buurt en de goede praktijken die in het Mosterd-boek en op de Mosterd website zijn terug te vinden, kunnen ook jou inspireren. Je vindt alle informatie terug via <https://www.cdenv.be/wie-zijn-we/doe-mee/mosterd/>. Spreek een lokale mandataris aan om in te loggen op het intranet en nog meer goede voorbeelden terug te vinden.

- **Kalmthout, de meedenkende tank⁴ betreft mensen in armoede bij je beleid**

In Kalmthout schakelen ze (ex)cliënten van het OCMW in om met een participatiegroep na te denken over het beleid. Het opzet is even eenvoudig als efficiënt: ga in dialoog met mensen die ervaringsdeskundig zijn in de kwaliteit van je eigen dienstverlening. Van groot belang is te zorgen voor openheid en luisterbereidheid. De Kalmthoutse groep zorgde er bijvoorbeeld voor dat het onthaal van het OCMW beter ingericht werd zodat mensen meer privacy hadden. Het nieuwe bibpunt dat de bibliotheek wou inrichten in het OCMW werd gebruikt als scheidingswand. Zij wisten immers hoe het aanvoelt om in het zicht van iedereen je hulpvraag te moeten stellen. Ondertussen zorgden ze ook voor een begrijpbare informatiebrochure voor wie voor het eerst binnenstapt bij het OCMW en nog veel meer. Beter beleid hoeft niet ingewikkeld te zijn.

- **Charter tussen OCMW en Welzijnsschakel in Vorselaar**

De Welzijnsschakelgroep 't Kiertje ontstond onder impuls van het OCMW. Hoewel de groep nu autonoom werkt, is de band met het OCMW nog steeds hecht. Uit de verkennende dialoog bleek dat de Welzijnsschakel en het OCMW het bereiken van gezinnen in een kwetsbare positie als prioriteit zagen. De lerende samenwerking bestond erin om een activiteitenaanbod op maat voor gezinnen in een kwetsbare positie te bieden (bv. clown, leeshoekje, knutselen). De Welzijnsschakel deed in de schoolvakanties (krokus, Pasen, zomer) extra inspanningen om ouders samen met hun kinderen aan te trekken tijdens haar vrije ontmoetingsmomenten. Het OCMW hielp bij het toeleiden van gezinnen. Die lerende samenwerking vormde een opstap om ruimer na te denken over de samenwerking tussen de Welzijnsschakel en het OCMW tijdens een gezamenlijke visievorming in samenwerking met Bindkracht. Een viertal bijeenkomsten zorgden voor wederzijdse kennismaken en appreciatie. Dit leidde tot een samenwerkingscharter. Het formuleert drie strategische doelstellingen:

- 1) Mensen bereiken en ondersteunen;
- 2) Signalen opvangen en gebruiken om het beleid te verbeteren;
- 3) Erkenning en waardering voor elkaars inzet.

⁴ In het VVSG-maandblad 'Lokaal' van oktober 2017 verscheen een uitgebreid artikel hierover.

Het charter formuleert tal van concrete verbeteracties, waaronder:

- Het OCMW is één keer per maand met minstens één maatschappelijk werker uit haar verbindingsteam aanwezig op de vrije ontmoetingsmomenten van de Welzijnsschakel om signalen op te vangen die raken aan individuele en collectieve problemen.
- Mensen in armoede krijgen in Vorselaar een (beleids)stem via de beleidsgroep mens en samenleving waarin ze driemaandelijks acties en doelen van het OCMW aftoetsen, het OCMW-beleid evalueren en zelf suggesties aanbrenge.

De Welzijnsschakel en de OCMW-secretaris onderhandelen een financieel-logistiek ondersteuningsplan voor de Welzijnsschakel.

- **Samenwerken aan een participatief lokaal sociaal beleid in Balen**

Het OCMW van Balen bouwt zijn armoedebeleid sinds 2007 participatief uit met Welzijnsschakel Het Lichtpunt als partner. De Welzijnsschakel gebruikt een signalenlijst om signalen over uitsluiting op diverse levensdomeinen (bv. wonen, werken, gezondheid, veilige kindertijd: onderwijs, gezin, opvoeding en inkomensbeleid) op te vangen bij mensen in armoede. In die lijst staan drie vragen centraal:

- 1) Welke signalen vangen we op?
- 2) Wie kunnen we daarover aanspreken in de gemeente?
- 3) Hoe volgen we dat op?

De signalen die zo verzameld worden, geven onder andere inhoud aan de thematische werkgroepen in de schoot van het OCMW. Maatschappelijk werkers begeleiden de verschillende werkgroepen waaraan deelnemers van de Welzijnsschakel participeren. Na enkele jaren van lerende samenwerking hebben de Welzijnsschakel en het OCMW samen al heel wat concrete verbeteringen gerealiseerd in de strijd tegen armoede en uitsluiting. Enkele voorbeelden: de herinrichting van het OCMW-onthaal, de verfijning van het intakegesprek en de begeleidende documenten die cliënten meekrijgen, de aanstelling van een eerstelijnspsycholoog, een aanbod aan kooksessies, info- en praatavonden over schulden en opvoeding, vrijetijdscheques, de oprichting van Club Actief en de derdebetalersregeling. Maar bovenal hebben de werkgroepen geleid tot de persoonlijke groei van alle betrokkenen (mensen in armoede, vrijwilligers, maatschappelijk werkers), wederzijds respect, een open samenwerking en een betere participatie van mensen in armoede aan de besluitvorming.

- **Brugge dialoogstad**

Sinds 2010 maakt de stad Brugge werk van een structurele dialoog met mensen in armoede in het project 'Brugge Dialoogstad'. Beleidsmakers gaan rond de tafel zitten met mensen in armoede uit de verschillende Brugse armoede-organisaties. Rond verschillende dialoogtafels wisselen ze samen van gedachten over thema's als huisvesting, opvoeding, cultuur, gezondheid, werk, ... Verschillende tientallen deelnemers staan op dat moment op gelijke hoogte met elkaar. Of het nu de burgemeester is of iemand die thuisloos is. Ieders mening komt aan bod en heeft evenveel waarde.

Vooraf wordt de dialoog voorbereid in de verschillende organisaties. Op die manier spreken de mensen in armoede ook niet alleen voor zichzelf, maar voor de groep die zij vertegenwoordigen. Dat zorgt enerzijds voor een vorm van veiligheid (je hoeft het niet te hebben over je eigen problemen) en anderzijds voor een grote gedragenheid. Het blijft niet

bij dialoog. De stad gaat verder aan de slag met de knelpunten die aan bod kwamen en houdt de deelnemers op de hoogte wat er gebeurt met hun inbreng.⁵

- **Lokale praktijken kinderarmoedebestrijding: “Elk kind telt”**

Het is goed om over het muurtje te kijken wat er werkt als het over armoedebestrijding gaat. Vanzelfsprekend heeft elke gemeente z'n eigenheid, of zijn voorbeelden uit een centrumstad niet zomaar te kopiëren naar een landelijke gemeente. Toch zal je in de brochure “Elk kind telt. Informatie en inspiratie voor lokale actoren in hun strijd tegen armoede” zeker een voorbeeld vinden waar je ook mee aan de slag kan.⁶

- **Goede praktijkvoorbeelden voor lokale besturen: Armoede en Sociale Uitsluiting**

Met het oog op de gemeente- en provincieraadsverkiezingen 2012 stelde CD&V een bundel samen om de nodige inspiratie aan te reiken voor het uitstippelen van een ambitieus verkiezingsprogramma en een ambitieus lokaal armoedebestrijdingsbeleid voor de komende legislatuur. De nota bevat een uitgebreid overzicht van goede praktijkvoorbeelden om armoede en sociale uitsluiting te bestrijden in uw gemeente. De voorbeelden zijn ingedeeld volgens de sociale grondrechten waarop de initiatieven betrekking hebben.

⁵ <https://www.brugge.be/brugge-dialoogstad>

⁶ <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/elk-kind-telt>

BIBLIOGRAFIE

DEBRUYNE M., 2016, *Nota: integratie gemeente – OCMW*, Brussel: Beweging.net.

D'HONDT B., 2016, *De inkanteling van het OCMW in de gemeente: (on)mogelijkheid tot een sterker armoedebestrijdingsbeleid?*, Brussel: Welzijnszorg.

SAMENLEVINGSOPBOUW RIMO LIMBURG, 2016, *Vlaams beleidsdossier Inkanteling Recht op maatschappelijke dienstverlening*, Samenlevingsopbouw.

STEUNPUNT TOT BESTRIJDING VAN ARMOEDE, BESTAANSONZEKERHEID EN SOCIALE UITSLUITING, 2015, *Publieke diensten en armoede. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie. Tweejaarlijks verslag 2014 – 2015*. Brussel: Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

STUDIEDIENST ACW, 2012, *Fiches GRV 2012 – Fiche 2 armoede*, Brussel: ACW.

VANDEURZEN J., FRANSSSEN C., 2012, *Goede praktijkvoorbeelden voor lokale besturen: Armoede en Sociale Uitsluiting*, CD&V.

GEERTS A., DIERCKX D., VANDEVOORT L., 2012, *Elk kind telt. Informatie en inspiratie voor lokale actoren in de strijd hun strijd tegen armoede*. In opdracht van de Vlaams minister van Armoedebestrijding, LIETEN I.

BEWEGING.Net GENT-EEKLO, 2015, *Samen naar betaalbare en kwaliteitsvolle woonzorgcentra en thuiszorgdiensten in de regio. Denkkader voor lokale mandatarissen van beweging.net regio Gent-Eeklo*.

GODEMONT J., 2017, *De verhouding van welzijnsschakels tot OCMW's in 2015. Opstap tot een participatief beleid?*, Welzijnsschakels.

OASes, 2017, *Tijd voor sociaal beleid: armoedebestrijding op lokaal niveau. Jaarboek Armoede en Sociale Uitsluiting 2017*. Antwerpen: OASes.

VLAAMSE REGERING, HOMANS L., 2015, *Integratie van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn in de gemeentebesturen: inhoudelijke en proces-gerelateerde krijtlijnen*.

VLAAMSE REGERING, HOMANS L., 2017, *Ontwerpdecreet lokaal bestuur*.

VLAAMSE REGERING, VANDEURZEN J., 2017, *Ontwerpdecreet lokaal sociaal beleid*.

De toegankelijkheid van de lokale dienstverlening maximaliseren – actiefiche.

WERKGROEP

Voorzitter:

Mevr. Cindy Franssen – Vlaams Volksvertegenwoordiger en Deelstaatsenator

Leden:

Dhr. Walter Brusselaers – Provinciaal directeur Oost-Vlaanderen en Antwerpen Familiehulp

Dhr. Kris Beeckman – Directeur Zorg en Welzijn CM Waas & Dender

Dhr. Koenraad De Ceuninck – Voorzitter gemeenteraad Maldegem

Mevr. Lieve De Gelder – OCMW-voorzitter Wetteren

Dhr. Bert D'hondt – Adviseur armoede, gezin en sociaal beleid CEDER

Dhr. Wim Lammens – Adjunct directeur CEDER

Dhr. Rik Laureys – OCMW-voorzitter Zelzate

Mevr. Hilde Linssen – Regiodirecteur Familiehulp

Mevr. Chantal Sysmans – OCMW-raadslid Gent

Dhr. Johan Uytendhouwen – OCMW-raadslid Sint-Niklaas

Dhr. Steven Van de Velde – Secretaris gemeente en OCMW Nazareth

Data bijeenkomsten werkgroep:

29/12/2016

29/05/2017

29/06/2017